
УДК 371.134:355

Наталія БІЛИК,
*Хмельницький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти, м. Хмельницький*

Олександр СИТНИК,
*кандидат військових наук, доцент,
Кам'янець-Подільський національний університет
ім. І. Огієнка, м. Кам'янець-Подільський*

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ ІНЖЕНЕРНИХ ВІЙСЬК

У статті проведений аналіз поняття інформаційної компетентності фахівця інженерних військ, яка має дві складові індивідуальні і особистісні характеристики, які відображають досвід роботи з інформацією, знаннями, уміннями, навичками в сфері тактики інженерних військ у збройних конфліктах і які можуть порівнюватися з поняттям “інформаційна компетентність” як частина і ціле. Використання інформаційних технологій дозволить змінити рівень самостійної роботи тих, хто навчається, за рахунок посилення мотивації навчання, активації навчально-пізнавальної діяльності, запровадження об'єктивного контролю і оперативного зворотного зв'язку.

Ключові слова: *інформаційна компетентність, комп'ютерна компетентність, інформаційно-технічна грамотність.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку суспільства інтеграція України в Європейський простір невідмінно пов'язана з якістю національної системи освіти, її

© Білик Н, Ситник О.

конкурентоспроможністю, відповідністю вимогам Болонської конвенції. Освітні події останнього десятиліття сприяли значним перетворенням в українській системі освіти. Підготовка фахівців інженерних військ спрямовується на формування в них ключової компетентності щодо виконання завдань інженерного забезпечення на місцевості. Нині, під час впровадження в усі сфери буття новітніх інформаційних технологій комп'ютерної техніки особливого значення в підготовці, зокрема офіцерів технологій набуває проблема формування інформаційна компетентність, як складова загальної професійної компетентності.

У зв'язку з тим, що інформація стає головною ланкою любого процесу, підвищуються вимоги щодо підготовки спеціалістів. Це повинні бути спеціалісти, які постійно самовдосконалюються, переключаються із одного виду діяльності на інший.

Тому одне із першочергових завдань під час підготовки фахівців інженерних військ – підготовка конкурентоспроможного професіонала, який володіє високим рівнем компетентності у сфері тактики інженерних військ, невід'ємною частиною якої є уміння продуктивно використовувати інформаційні технології у своїй професійній діяльності. Так як сучасний офіцер повинен добре орієнтуватись в інформаційному середовищі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб, а саме: створювати бойові та звітні документи, робочу карту, таблиці бойове застосування підрозділів, графіки, діаграми; використовувати: Інтернет технології, бази даних засобів інженерного озброєння, здійснювати анкетування, діагностування пошук необхідної інформації в мережі Інтернет; розробляти власні електронні програми; використовувати і поєднувати готові електронні програми, електронні підручники, енциклопедії, довідники у своїй професійній діяльності.

Метою даної статті є аналіз поняття “інформаційна компетентність фахівця інженерних військ” та визначення його структури і змісту у термінах компетентності, що входять до його складу.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній літературі визначають кілька видів понять, пов'язаних із вивченням інформаційних та комп'ютерних технологій.

Поряд з поняттям “інформаційна компетентність” часто використовуються такі поняття, як “комп’ютерна компетентність”, “комп’ютерна грамотність”, “інформаційна грамотність”, “інформаційно-технологічна грамотність”. Водночас слід відмітити різний підхід авторів до трактування цих питань [1–3].

Розглянемо, що означають ці поняття. У низці робіт автори визначають комп’ютерну компетентність як рівневу освіту, що характеризує професійну підготовку фахівця до використання інформаційно-комунікаційних технологій на теоретичному, практичному і творчому рівні.

Звернення до проблеми комп’ютерного підходу вимагає поділити поняття: “компетентність” і “компетенція”. Так, термін компетентний у словнику Кадемія М. Ю. визначається, як “знаючий”, обізнаний в якійсь сфері спеціаліст [6].

Компетентність, на наш погляд, – це поняття найбільш широке, яке пропонує володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особисті відносини до його предмета діяльності.

Отже компетенція – це якоюсь мірою відчуження, задана вимога до освітньої підготовки, а компетентність – особиста якість (характеристика), яка вже відбулася.

Поняття “компетенція” включає сукупність взаємопов’язаних якостей особистості (знань, вмінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до визначеного кола предметів і процесів та необхідності для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них, а компетентність, володіння, людиною відповідної компетенції, що включає його особисті відносини до неї і предмета діяльності [2; 3]. Таким чином, можна зробити висновок, що компетентність відрізняється від компетенції. Компетенція – система знань, умінь, навиків і якостей, які і складають структуру явища. Компетенція – це також здатність мобілізувати певні знання, наявність певних посадових повноважень, функції, володіння певними функціями. Компетенція забезпечує ефективний перебіг діяльності в освітньому процесі.

“Комп’ютерна грамотність” стосується навичок роботи з комп’ютерною технікою та зміст поняття “інформаційна компетентність”

включає наявність у людини сучасного суспільства виробленої звички отримувати знання з використанням сучасних комп'ютерних технологій так саме, як ті, що навчаються отримують інформацію через книги. У такий спосіб сукупність стійких навичок постійних ефективних застосувань досягнень цивілізації, а саме: виховання мотивації і навичок застосування інформаційних технологій визначається як інформаційна компетентність [3].

Необхідно відмітити, що компетентний підхід в освіті встановлює новий тип освітніх результатів, які не зводяться до комбінацій відомостей і навиків, а орієнтований на здатність і готовність особистості до вирішення різного роду проблем, щодо його діяльності. Дані освітні результати, які називаються компетентними, слід розглядати, як здатність вирішувати складні реальні завдання – професійної і соціальної діяльності, світоглядні, особистісні.

Інтегральну характеристику такої підготовки повинен мати викладач, який має досвід бойових дій в АТО, який зможе визначити спроможність вирішувати типові завдання інженерного забезпечення на полі бою, а також проблеми вирішення їх, що виникають в реальних ситуаціях обстановки з використанням знань і професійного досвіду.

Провівши аналіз визначення інформаційної компетентності, слід сказати, що вона утримує в собі дві ключові складові – індивідуальні і особистісні характеристики, які відображають досвід роботи з інформацією, знаннями, уміннями, навиками в сфері тактики дій інженерних військ у збройних конфліктах і війнах, які можуть порівнюватися з поняттям “інформаційна компетентність” як частина і ціле.

Разом з тим інформація, яка отримана із районів АТО та на методичних зборах стає фундаментальним ресурсом спеціаліста інженерних військ, реалізація чого пропонує:

- покращення якості навчання під більш повним використанням доступної інформації;

- підвищення ефективності навчального процесу на основі його індивідуалізації та інтенсифікації на основі застосування мультимедії;

- розробка нових методів і застосування інтерактивних технологій навчання з орієнтуванням на розвиток та упередження освіти;

підвищення рівня професіоналізму в оволодінні цифровою технікою при розробці презентацій;

підготовку студентів освітнього процесу до життєдіяльності в умовах інтенсивної інформації з районів проведення збройного конфлікту щодо знищення терористів;

підвищення рівня професійної компетентності і конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів інженерних військ.

Застосування інформації інших технологій відповідно до вимог Болонського процесу актуальним є питання здійснення та забезпечення самостійної роботи студентів на кафедрі військової підготовки, що набуває нині пріоритетного значення. Сучасний викладач кафедри має бути здатним до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, щоб відповідати вимогам військової освіти. Самостійну роботу студентів слід класифікувати таким чином: самостійна робота студентів, що виконується поза аудиторією, це творча робота з обов'язковим відгуком “викладач – студент”; самостійна робота, що виконується в аудиторних умовах, як форма індивідуальних і групових занять.

Використання інформаційних технологій дозволяє, на наш погляд, змінити рівень самостійної роботи студентів за рахунок посилення мотивації навчання, розширення можливості подачі інформації, активації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розширення та ускладнення навчальних завдань, запровадження об'єктивного контролю за їхньою навчальною діяльністю та скорочення часу контролю, здійснення оперативного зворотного зв'язку.

Іншим важливим чинником, що впливає на ефективність самостійної роботи студентів є використання електронного навчання, його ефективність і перспективність полягає у розвитку навичок; здійснення самостійного навчання, пошуку шляхів розв'язування проблеми рішення і виконання завдань інженерного забезпечення, уміння проводити власні дослідження, вдосконалювати теоретичні знання, уміння і навички в галузі майбутньої професійної діяльності. Розвиток ресурсів Інтернет (файл “Сапер”, “Анатомія армії” та інші) впровадження та використання у навчальному процесі можуть сприяти розвитку технології навчання, яка інтегрується з інформаційної технології та

вдало вписується в традиційну систему підготовки офіцерів запасу, що отримало назву “веб-тест”.

Зважаючи на досвід, методика навчання за допомогою “веб-тест” в інтеграції з традиційною методикою навчання та активного використання Інтернету та рольових ігор в підготовці викладачів інформаційних технологій в процесі навчання на кафедрі. Веб-тест у педагогіці – це проблемне завдання з елементами рольової гри, для виконання якої використовуються інформаційні ресурси Інтернету та електронного посібника і довідника [1; 2]. Під “веб-тестом” розуміють комп’ютерну гру, в якій гравець (командир інженерного підрозділу) має добитися певної мети, використовуючи власні знання і досвід, а також спілкуючись з учасниками сайту [5]. Учасник вчиться виходити за рамки змісту та форм подання навчального матеріалу викладачем: створює можливість розвитку навичок спілкування Інтернету, тим самим, реалізуючи основну функцію – комунікативну; веб-тест підтримує навчання на рівні мислення, аналізу, синтезу та оцінки; учасник веб-сайту отримує додаткову можливість професійної експертизи своїх творчих здібностей та умінь; підвищується мотивація студентів до вивчення дисципліни, з одного боку, і до використання комп’ютерних технологій у навчальній діяльності, з іншого.

Веб-тест складається з таких елементів: вступу, де вказується термін проведення певної самостійної роботи і задаються вихідні умови, завдання із трьох ступенів складності; посилання на джерела мережі Інтернету: електронні адреси книг та методичних посібників; поетапний опис процесу виконання завдання, з поясненням принципів переробки інформації, допоміжними питаннями, таблицями, схемами, графіками; висновки, що містять орієнтовні результати виконання завдання, шляхом подальшої самостійної роботи із вказаної теми і де можливо застосувати одержані результати.

Таким чином можна сказати та зробити висновок, що основою веб-сайтів є методика, яка орієнтована на самостійну діяльність студентів – індивідуальну, парну і групову і яка здійснюється ними за певний проміжок часу.

Отже, інформаційна компетентність, як і її структура, є динамічним явищем, оскільки відкрита для зовнішніх і внутрішніх впливів, тому необхідно створити модель її розвитку, яка б відповідала вимогам часу, як змістовно, так і технологічно.

Інформаційна компетентність XXI століття розвивається динамічно, тому сучасна вища школа повинна готувати фахівців військової справи, які не лише здатні адаптуватися до умов ведення бойових дій у збройному конфлікті, що у подальшому змінюються, але й таких, які зможуть у сучасному середовищі діяти на випередження.

Список використаної літератури

1. Пометун О. І. Теорія і практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. К. : К.І.С. 2004. С. 16–25.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / за загальною редакцією О. В. Овчарук К. : К.І.С., 2004. 112 с.
3. Заблоцька О. С. Компетентність, кваліфікація, компетенція як ключові категорії компетентнісної парадигми вищої освіти. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2008. № 39. С. 52–56.
4. Долингер В. А. Компьютерная компетентность – основа профессионализма современного учителя математики. Информационные технологии в образовании 2003 : материалы науч. -практ. конференции. URL : <http://ito/edu.ru/2003/113/11-3-1788/html>
5. Баловсяк Н. В. Організаційно педагогічні умови формування інформаційної компетентності. Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. 2005. № 4. С. 21–26.
6. Кадемія М. Ю., Євсюкова С., Ткаченко Т. В. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: словник-госарій : навчальний посібник для студентів, викладачів. Львів. : СПЛОМ, 2011. 196 с.

Рецензент – кандидат військових наук, доцент Демідчик Ф. А.

Бильк Н. В., Сытник А. В. Информационная компетентность специалиста инженерных войск

В статье проведен анализ понятия информационной компетентности специалиста инженерных войск, в котором есть две составляющие – индивидуальные и личностные характеристики, которое

отражает опыт работы с информацией, знаниями, умениями, навыками в области тактики инженерных войск в вооруженных конфликтах.

Использование информационных технологий позволит изменить уровень самостоятельной работы обучаемых за счет усиления мотивации учения, активации учебно-познавательной деятельности, введение объективного контроля и оперативной обратной связи.

Ключевые слова: *информационная компетентность, компьютерная компетентность, информационно-техническая грамотность.*

Bilyk N., Sitnyk O. **Information Competence of the Specialist of Engineering Troops**

The article analyzes the notion of information competence of a specialist of engineer troops, which has two components, individual and personal characteristics, which reflect the experience of working with information, knowledge, skills in the tactics of engineering troops in armed conflicts and which can be compared with the notion of “information competence” as part and whole. The use of information technologies will allow changing the level of independent work of trainees by strengthening the motivation of teaching, activation of educational and cognitive activity, the introduction of objective control and operational feedback.

The use of information technologies allows us, in our opinion, to change the level of independent work of students by increasing the motivation of the teaching, expanding the possibility of submitting information, activating the educational and cognitive activities of students, expanding and complicating learning tasks, introducing objective control over their training activities and reducing control time, implementing operational feedback.

Keywords: *information competence, computer competence, information and technical literacy.*